

EL PARE GREGORI M. ESTRADA I GAMISSANS (1918-2015)

DANIEL CODINA I GIOL

Abadia de Montserrat

Discretament, sense fer soroll, com era habitual en ell, el dia 18 de març del 2015, ha arribat al terme dels seus dies el monjo músic pare Gregori M. Estrada. Li faltava poc més d'un mes per complir els 97 anys. Nascut a Manresa el 28 d'abril de 1918, als vuit anys va entrar a l'escolania de Montserrat, després de passar un temps a la parròquia del Guinardó de Barcelona, on aprengué solfeig amb el vicari de la parròquia. A l'escolania (1926-1932) tingué de mestres rellevants el pare Anselm Ferrer i Bargalló, director; Àngel Rodamilans, professor de música, i el germà Ildefons Civil, professor de violí.

El mateix any d'acabar el temps de l'escolania, gairebé sense interrupció, entrà al col·legi d'aspirants a monjo (1932-1933) i, en acabat, al noviciat i la professió simple, feta el 6 d'agost de 1934. De 1935 a 1936 va estudiar orgue al Conservatori del Liceu de Barcelona amb el mestre mossèn Josep Musset, estudis que van quedar interromputs per la Guerra Civil. Aquesta el va sorprendre a Andorra, on havia anat per qüestions de salut; d'allí va passar directament a Roma i Alemanya, als monestirs de Maria Laach i Beuron, que el van acollir i on va poder continuar els estudis de filosofia i teologia. El 1939 va marxar cap a Roma i el 1940, quan Itàlia entrà a la guerra, va haver de marxar precipitadament cap a Montserrat.

A partir de 1941 va exercir, durant llargs anys, el càrrec d'organista del monestir, funció que va compaginar amb els estudis de música (harmonia i contrapunt), juntament amb el pare Ireneu Segarra, a Barcelona amb els mestres Josep Barberà i Cristòfor Taltabull. Encara, vers el 1947, passà uns mesos al monestir francès de Solesmes, amb el pare David Pujol, per qüestions de cant gregorià, i el 1950 passà uns mesos a París i Hendaia per perfeccionar-se en l'orgue amb el mestre André Marchal, amb el qual entrà en contacte amb músics organistes importants com César-Auguste Franck, Charles Marie Widor, Louis Victor Vierne o Olivier Messiaen. El mateix Marchal devia indicar-li les noves maneres d'interpretar a l'orgue les obres de Johann Sebastian Bach i, en general, de la música antiga.

Però ací voldria remarcar la vessant musicològica del pare Gregori que li ha pres gran part del seu temps, dels seus estudis i del seu treball, i que incideix de

manera directa en la Societat Catalana de Musicologia, de la qual va ser president del 1979 al 1991.

De primer, cap als anys seixanta, va prendre el relleu del pare David Pujol en l'ordenament de l'arxiu de música de Montserrat, ajudat per alguns dels monjos joves del moment, com jo mateix: la feina va ser catalogar de cap i de nou, amb criteris més moderns i efectius, tot l'arxiu musical. Aquesta nova catalogació va comportar: *a)* donar a cada manuscrit un número correlatiu i *b)* crear, així, un doble fitxer: el de manuscrits i el d'autors; aquests fitxers, ni que siguin molt esquemàtics, permeten tenir una idea prou ajustada del fons musical de l'arxiu.

D'altra banda, va col·laborar amb el pare David, en l'estudi i edició del darrer volum dels «Mestres de l'Escolania de Montserrat» referent al pare Joan Cererols. Al pare Gregori li va permetre estudiar a fons la biografia i l'estudi musicològic d'aquest mestre eminent de l'escola montserratina, publicant la introducció al volum novè de la col·lecció dels «Mestres» i, el 1985, el treball «Esbós per a un estudi de l'obra de Joan Cererols (1618-1680)», publicat a les *Actes del I Symposium de Musicologia Catalana: Joan Cererols i el seu temps* (Institut d'Estudis Catalans, p. 7-23). Abans d'això, el 1970, havia publicat, també a la col·lecció «Mestres de l'Escolania de Montserrat», el volum sisè: *Miquel López: Sis versos per a orgue sobre el 'Pange lingua'. Dos versos per a orgue sobre el 'Sacris solemniis'*, amb notes crítiques i la part musical.

Una altra vessant important ha estat la del coneixement aprofundit i l'execució del cant gregorià, que es va plasmar en la pràctica quotidiana en la comunitat, però sobretot en l'enregistrament de diferents discos a la casa alemanya Archiv Production (1974) i Edigsa.

El treball musicològic més important que va emprendre —desconec quan va començar— i en el qual ha estat treballant fins una setmana abans del seu traspàs, fou l'estudi i la transcripció dels cants dels pelegrins del Llibre Vermell de Montserrat, amb la proposta d'interpretació, a més, dels signes de dansa que conté el manuscrit. El resultat d'aquest estudi es va plasmar ja l'any 1978 en la interpretació coreogràfica a càrrec de l'Esbart Dansaire de Rubí i la col·laboració instrumental del grup de música antiga Ars Musicae. Se'n feren representacions a Montserrat, al Palau de la Música Catalana de Barcelona, als festivals musicals de Saintes i Étampes a França, a Kircheim, Colònia i Berlín (Alemanya) i, l'any 1979, a Rubí. Anys després, vers la dècada dels noranta del segle passat, va reprendre el treball per fer-ne una revisió total de la transcripció musical. Aquest treball es pot donar per enllestit.

Un altre aspecte a tenir en compte són la cinquantena d'articles i treballs publicats, els quals, resseguint-los per ordre cronològic, ens donen una idea dels seus interessos, en les diferents etapes de la seva vida. A part dels treballs biogràfics o necrològics sobre monjos músics o altres personatges relacionats amb la música, trobem els que fan referència, en la dècada de 1950, al cant en la celebració litúrgica a partir dels documents pontificis del papa Pius XII: *Mediator Dei* (1947), sobre la sagrada litúrgia, i *Musicae Sacrae* (1956). Durant el Concili Vaticà II i immediatament després, la seva atenció queda centrada en la música a partir

de la renovació litúrgica i va impulsar la creació d'una revista, *Música i Església*, de la qual només va sortir el primer número (1965). El pensament del pare Gregori sobre el cant i la litúrgia renovada el trobem en un article a *Quaderns de Pastoral* (núm. 106-107 (1988)) intitulat «La música en la litúrgia i en altres manifestacions religioses» (p. 11-17), en el qual repassa els problemes que plantejava la reforma del Concili, en l'aspecte del cant i de la música en general, fent incidència especial en el fet nou de la participació del poble en les celebracions; alguns treballs parlen concretament del cant en les celebracions litúrgiques de Montserrat.

Una tasca important del pare Gregori en aquest camp ha estat la de compositor de la majoria de cants de les misses i de l'ofici litúrgic de Montserrat, ajudat per altres monjos: una feina ingent que l'ha ocupat fins als darrers moments. També ha estat important l'impuls donat a la preparació d'animadors del cant litúrgic a través de les Trobades d'Animadors de Cant per a la Litúrgia (1970), encara ben vives avui, sota la direcció del monjo Andreu Martínez i de la comissió organitzadora; en els inicis, sota el mestratge d'Oriol Martorell, Lluís Virgili i Leopold Massó.

No podem deixar d'esmentar, encara, els coneixements que tenia d'organologia, fet que li va permetre assessorar la construcció o restauració d'alguns orgues de Catalunya. També havia estudiat l'afinació particular de les campanes; va ser ell qui va planificar musicalment el conjunt de campanes de Montserrat.

Com a compositor, a part del treball de composició de les melodies per al nou ofici litúrgic i les misses, no ha estat gaire prolífic, potser perquè ha estat absorbit per altres aspectes i perquè era més aviat lent per deixar les coses plenament satisfactòries als seus ulls. Algunes obres han estat editades, com la més recent, *Moment musical*, per a orgue sol (Tritó, 2012), obra que va ser escrita l'any 1945 i revisada a fons darrerament. Caldrà un xic de temps per poder establir amb fiabilitat la llista sencera.

Vulguin ser aquestes paraules el meu homenatge personal a qui ha estat durant anys el meu mestre i el monjo admirat per la seva tenacitat, capacitat de treball i per la seva discreció.